Johnny va agafar el fusell

Dalton Trumbo

Traducció d'Albert Pijuan Hereu

Narratives

Angle Editorial

ICIP

Johnny va agafar el fusell

Narratives
86

Títol original: *Johnny Got His Gun*

Copyright © 1939, 1959, 1991 Dalton Trumbo

© 1991 Ron Kovic, per l'Epíleg

© 2016 Albert Pijuan Hereu, per la traducció

© Falcona (Shutterstock), per la imatge de portada

© Institut Català Internacional per la Pau, per l'edició
Tapineria, 10, 3a / 08002 Barcelona
T. 93 554 42 70
www.icip.cat
icip@gencat.cat

© 9 Grup Editorial SL, per l'edició
Angle Editorial
Muntaner, 200, àtic 8a / 08036 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: octubre de 2016
ISBN: 978-84-15307-43-3
DL B 19560-2016
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic,
ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Johnny va agafar el fusell

Dalton Trumbo

Traducció d'Albert Pijuan Hereu

Angle Editorial

ICIP

Taula

9 Introducció de 1959
13 Addenda de 1970

Johnny va agafar el fusell

19 LLIBRE PRIMER
Els morts

129 LLIBRE SEGON
Els vius

241 Epíleg

Introducció de 1959

La Primera Guerra Mundial va començar com una comparsa de carnestoltes; tot eren faldilles voleiant i galons daurats. La massa, des de les voreres, aclamava alteses imperials emplomades, autoritats, mariscals i d'altres ases semblants que desfilaven per les capitals europees al capdavant de les seves legions rutilants.

Era temporada de generositat; una època per fanfarronejar, una època de bandes musicals, poemes, cançons, pregàries innocents. Les nits prenupcials dels joves oficials i les noies a qui abandonaven per sempre van fer que aquell agost fos palpitant, ple d'esbufecs. Un dels regiments escocesos, en la seva primera batalla, va saltar de la trinxera amb quaranta gaiters al darrere, tots vestits amb la faldilla tradicional, només perquè les metralletes enemigues sentissin el seu xerric.

Nou milions de morts després, quan les bandes van deixar de tocar i les autoritats van fugir cames ajudeu-me, el gemec de les gaites ja no va tornar a sonar igual. Va ser l'última guerra romàntica, i *Johnny va agafar el fusell* era, probablement, l'última novel·la nord-americana abans que no arrenqués una història completament diferent anomenada Segona Guerra Mundial.

La novel·la té una història política estranya. Va ser escrita l'any 1938, quan el pacifisme era execrat per l'esquerra i per la majoria del centre de l'esfera política nord-americana; va anar a impremta la primavera del 1939 i va ser publicada el 3 de setembre: deu dies després del pacte entre nazis i soviètics, dos dies després de l'inici de la Segona Guerra Mundial.

Al cap de poc, per recomanació del senyor Joseph Wharton Lippincott (i pensant que estimularia les vendes), se'n van vendre els drets al *The Daily Worker* de Nova York. Durant uns mesos el llibre va funcionar com a pal de paller de l'esquerra nord-americana.

Després de Pearl Harbor el tema de la novel·la semblava tan inadequat per a aquell nou context com el gemec de les gaites. El senyor Paul Blanshard, referint-se a la censura militar a *The Right to Read* (1955), va dir: «Unes quantes revistes estrangeres favorables al bàndol de l'Eix han estat prohibides juntament amb tres llibres, entre els quals hi ha la novel·la pacifista de Dalton Trumbo *Johnny va agafar el fusell*, produïda durant el període del pacte Hitler-Stalin».

Com que el senyor Blanshard va caure en un —espero— error involuntari tant pel que fa al període de «producció» del llibre com a l'epígraf sota el qual va ser «produït», no puc dipositar gaire confiança en la seva versió de la prohibició. La realitat és que a mi no se me n'havia posat al corrent; vaig rebre una sèrie de cartes de soldats a ultramar que l'havien llegit gràcies a les biblioteques de l'exèrcit, i el 1945 jo mateix vaig topar-me amb un exemplar a Okinawa mentre continuàvem en guerra.

D'altra banda, si hagués sabut que el meu llibre havia estat prohibit, dubto que hagués muntat cap gran escàndol. Hi ha èpoques en les quals pot ser útil que determinats drets privats

cedeixin a les necessitats d'un bé públic superior. Sé que és un pensament perillós, i no m'agradaria haver-lo de desenvolupar fins a les últimes conseqüències, però la Segona Guerra Mundial *no* va ser una guerra romàntica.

El conflicte s'anava enquistant i el *Johnny* s'anava esgotant; la no-disponibilitat del llibre es va convertir en un afer de llibertats civils per a l'extrema dreta nord-americana. Les organitzacions pacifistes i els grups de «Mares» de tot el país em van enterrar a còpia de cartes ferotgement comprensives en les quals es denunciaven jueus, comunistes, partidaris del New Deal i banquers internacionals que se suposa que havien prohibit la meva novel·la per intimidar milions de nord-americans autèntics que demanaven que es negociés la pau de manera immediata.

Les meves amistats per correspondència, un nombre considerable de les quals escrivien amb papereria elegant des de zones turístiques de costa, mantenien una xarxa de comunicacions que s'estenia fins als camps d'internament pronazis. Van fer que el preu d'un llibre s'inflés fins a superar els sis dòlars per un exemplar de segona mà, fet que em va disgustar per un bon nombre de raons, una de les quals era fiscal. Proposaven muntar una agrupació nacional per la pau i que jo fes el paper de *cheerleader*; em van prometre (i van dur a terme) una campanya postal per pressionar l'editor del *Johnny* perquè en publiqués una nova reimpressió.

Tot aquest assumpte de les cartes em va convèncer vertiginosament: el *Johnny* era justament la classe de llibre que no s'hauria de reimprimir fins que la guerra no s'hagués acabat. Els editors van estar-hi d'acord. Davant la insistència d'alguns amics, que consideraven que la lluita de les meves amistats per correspondència podia afectar la lluita dels mi-

litars, i en una decisió molt estúpida, vaig consignar les seves maquinacions a l'FBI. Però quan una parella d'investigadors deliciosament conjuntats em van venir a veure a casa, la seva curiositat era per mi i no per les cartes. Tinc la sensació que aquesta curiositat encara dura, i prou que m'ho he guanyat.

Després de 1945, les dues o tres edicions que es van publicar de la novel·la van tenir el favor de l'esquerra i, aparentment, van ser totalment ignorades per la resta del món, també per totes les apassionades mares de l'època de la guerra. Es va exhaurir durant la Guerra de Corea, també, que va ser quan vaig comprar les planxes d'impressió abans no les adquirís el govern i les fongués per fer-ne munició. I aquí és on acaba la història. O on comença.

Llegint-lo al cap de tants anys, he hagut de resistir la coïssor de retocar-lo aquí, de canviar-lo allà, d'aclarir-lo, corregir-lo, reelaborar-lo, retallar-lo. Al capdavall, el llibre és vint anys més jove que jo, i jo he canviat molt, mentre que el llibre no ha canviat gens. O sí que ho ha fet?

¿Que hi ha res immune al canvi, fins i tot un simple material que pot ser comprat, enterrat, prohibit, maleït, reverenciat o ignorat per infinites raons equivocades? Possiblement no. El *Johnny* va tenir un significat diferent per a tres guerres diferents. El seu significat actual és el que cada lector vulgui concebre, tots els lectors són gloriosament diferents i cada un d'ells es troba, també, en canvi constant.

L'he deixat com era per veure com és.

Dalton Trumbo
Los Angeles, 25 de març de 1959

Addenda de 1970

Onze anys després. Els números ens han deshumanitzat. A l'hora d'esmorzar llegim que han mort 40.000 nord-americans al Vietnam. En lloc de vomitar, agafem una torrada. En el frenesí de la primera hora ens submergim en carrers plens de gom a gom, però no per cridar «assassins», sinó per engrapar la ració que ens pertoca abans que algú ens la prengui.

Una equació: 40.000 joves morts = 3.000 tones de carn i ossos, 56.000 quilos de massa encefàlica, 190.000 litres de sang, 1.840.000 anys de vida que mai seran viscuts, 100.000 nens que no naixeran. (Això últim ho podem assumir: ja hi ha massa nens al món que es moren de gana.)

Xisclem de nits quan aquests nombres se'ns apareixen als somnis? No. No se'ns apareixen als somnis perquè no hi pensem; no hi pensem perquè no ens importa. Estem més pendents de la llei i l'ordre, més pendents que els carrers del nostre país siguin segurs mentre convertim els carrers del Vietnam en clavegueres plenes de sang, que reomplim cada any tot obligant els nostres fills a escollir entre la cel·la d'una presó aquí o un taüt allà. «Cada cop que miro la bandera, els ulls se m'omplen de llàgrimes.» Els meus també.

Si els morts no signifiquen res per a nosaltres (tret del cap

de setmana de l'Homenatge als Caiguts, quan les carreteres nacionals se saturen de surfistes, nedadors, esquiadors, aficionats als pícnics, aficionats als càmpings, caçadors, pescadors, futbolers i deglutidors de cervesa), què passa amb els 300.000 ferits? Algú sap on són? Com estan? Quants braços, cames, orelles, nassos, boques, cares o penis han perdut? Quants han acabat sords o muts o cecs o les tres coses alhora? Quants han patit dues o tres o quatre amputacions? Quants han quedat immòbils per a la resta de la seva vida? Quants han quedat reduïts a un vegetal sense cervell que exhala silenciosament la poca vida que li queda en minúscules, fosques, secretes habitacions?

Escriviu a l'Exèrcit, a les Forces Aèries, a la Marina, a la Infanteria de la Marina, als hospitals de l'Exèrcit i la Marina, al director de Ciències Mèdiques a la Biblioteca Nacional de Medicina, a l'Administració de Veterans, a l'Oficina del Cirurgià General; escriviu-hi i us sorprendreu de tot el que no sabeu. Una de les oficines informa de 726 admissions per «tractar amputacions» des del gener de 1965. Una altra informa de 3.011 amputats des de l'inici de l'exercici fiscal del 1968. La resta és silenci.

L'*Anuari de cirurgia general: estadístiques mèdiques de l'Exèrcit dels Estats Units* va deixar de publicar-se l'any 1954. La Biblioteca del Congrés informa que l'Oficina Militar de Cirurgia General per a les Estadístiques Mèdiques «no té dades de cap amputació, ni simple ni múltiple». O el govern creu que no són importants o, en paraules d'un investigador a una de les cadenes de televisió nacional, «el mateix exèrcit, que sap al detall les tones de bombes que ha deixat caure, ignora quantes cames i braços han perdut els seus homes».

Si bé no hi ha dades exactes, almenys ens en comencen a

arribar de comparatives. Proporcionalment, el Vietnam ens ha deixat vuit vegades més paralítics que la Segona Guerra Mundial, tres vegades d'incapacitats totals més, un 35% d'amputats més. El senador Cranston de Califòrnia conclou que dels veterans que reben una pensió per haver estat ferits al Vietnam, un 12,4% és per incapacitat total. Total.

Però, exactament, quants centenars de milers de morts en vida representa *això*? No ho sabem. No ho preguntem. Els donem l'esquena; n'apartem la mirada, les orelles, el nas, la boca, la cara. «Per què haig de mirar si no va ser culpa meva?» Sí que va ser culpa teva, esclar, però estigues tranquil. El temps t'atraparà. La mort espera a tothom, fins i tot a nosaltres. Tenim un somni al davant, l'esperança més pura de totes, i l'hem de seguir i trobar abans la llum no s'apagui.

Adéu, perdedors. Que Déu us beneeixi. Cuideu-vos. Ja ens tornarem a trobar.

Dalton Trumbo
Los Angeles, 3 de gener de 1970

Johnny va agafar el fusell

LLIBRE PRIMER

Els morts

I

Faria el que fos perquè el telèfon deixés de sonar. Es trobava malament ja en tenia prou amb això perquè a més a més el telèfon sonés tota la nit. Estava fotut. I no era per culpa del vi ranci francès. Ningú seria capaç de beure prou quantitat de vi perquè el cap se li inflés d'aquella manera. L'estómac li donava voltes i voltes i més voltes. Quina alegria que ningú anés a contestar. Semblava que sonés en una habitació d'un milió de quilòmetres d'amplada. El seu cap feia un milió de quilòmetres d'amplada també. A la merda el telèfon.

El maleït timbre estava a l'altre extrem del planeta. Hauria de caminar un parell d'anys per arribar-hi. Ring ring ring tota la nit. Potser era una urgència. Quan un telèfon sona de nit és per coses importants. Se suposa que algú havia d'estar-ne pendent. Però com volien que ell contestés? Estava cansat i el seu cap era immens. Li podrien haver entaforat un telèfon a l'orella i no hauria notat res. Devia haver begut dinamita.

Per què ningú contestava al telèfon del dimoni?

—Hola Joe. Endavant i al mig.

Es trobava pitjor que un cadàver i com un refotut imbècil intentava obrir-se pas cap al telèfon a través de la sala de

distribució nocturna. Hi havia tant d'estrèpit que no semblava possible que algú pogués sentir un soroll tan insignificant com el timbre d'un telèfon. Però ell l'havia sentit. L'havia sentit per sobre del clic clic clic de les empaquetadores de Battle Creek per sobre del xerric de les cintes transportadores i de l'udol dels forns giratoris de la planta superior i de la fressa dels cubells metàl·lics que arrossegaven fins allà dalt i de l'espetec dels motors que ajustaven al taller per tenir-los llestos per al torn del matí i els grinyols de les grues que demanaven oli a crits per què collons ningú els fotia oli?

Va travessar el passadís entre els cubells metàl·lics que omplien de pa. Va obrir-se pas entre les restes de ferralla i caixes i cartons rebregats i pa esmicolat. Quan passava els nois el miraven. Va recordar les cares flotant al seu voltant mentre es desplaçava cap al telèfon. L'Holandès i el Petit Holandès i en Whitey a qui van disparar a l'espinada i en Pablo i en Rudy i la resta de nois. Tots el miraven encuriosits mentre passava davant seu. Potser era perquè per dins estava atemorit i per fora es notava. Va agafar el telèfon.

—Hola.

—Hola fill. Vine ja a casa.

—D'acord mare ara mateix vinc.

Va entrar a l'oficina del sostre inclinat la que tenia una ampla vidriera frontal on en Jody Simmons l'encarregat nocturn vigilava de prop el seu equip.

—Jody haig d'anar a casa. El meu pare acaba de morir.

—De morir? Vaja nano quin greu. Marxa no pateixis. Rudy. Ep Rudy. Agafa un camió i porta en Joe a casa. El seu vell... el seu pare acaba de morir. Esclar nano vés-te'n a casa. Un dels nois fitxarà per tu. Això és dur nano. Vés a casa.

En Rudy trepitjava l'accelerador. Plovia perquè era desem-

bre i era Los Angeles abans de nadal. Les rodes espetarregaven en l'asfalt humit. Hauria estat la nit més silenciosa que havia sentit mai si no hagués estat per l'espetarrec de les rodes i l'estrèpit del Ford ressonant en els edificis buits dels carrers deserts. De debò que en Rudy li fotia al pedal. Hi havia alguna cosa que repicava a la part de darrere del camió a un ritme constant independentment de la velocitat a què anessin. En Rudy no deia res. Només conduïa. Passat Figueroa van deixar enrere uns vells casalots i després unes cases més petites i després unes quantes més a l'extrem sud. En Rudy va aturar el cotxe.

—Gràcies Rudy t'avisaré quan tot hagi acabat. Tornaré a la feina d'aquí un parell de dies.

—Esclar Joe. Està bé. És dur. Em sap greu bona nit.

El Ford es va arrapar a l'asfalt. El motor va rugir i se'n va anar cuejant carrer avall. L'aigua feia bombolles a la vorera. Plovia densament uniformement. Es va estar dret durant uns segons per agafar aire i tot seguit va encaminar-se cap a casa seva.

La casa era en un carreró damunt d'un taller i darrere d'una casa de dues plantes. Per accedir-hi s'havia de recórrer un camí estret que separava dues cases molt juntes. Hi havia foscor entre les cases. La pluja de les dues teulades concorria allà i tamborinava en amples tolls d'aigua amb un eco humit rar com el de l'aigua quan s'aboca en una cisterna. Anava xipollejant amb els peus.

Quan va sortir d'entre les dues cases va veure llum a dalt del taller. Va obrir la porta. Una ràfega d'aire calent el va colpejar. Era aire calent perfumat amb el sabó i l'alcohol de les fregues que feien servir per als banys del seu pare i amb les pólvores que li posaven després perquè no se li fessin llagues.

Tot estava en calma. Va pujar de puntetes amb les sabates que encara li xipollejaven.

Al menjador hi havia el seu pare mort amb un llençol que li cobria la cara. Feia temps que estava malalt i l'havien mantingut al menjador perquè al porxo envidriat que feia la funció d'habitació per al pare la mare i les germanes hi passava massa aire.

Va anar fins a la seva mare i li va tocar l'espatlla. No plorava gaire.

—Has trucat a algú?

—Sí arribaran en qualsevol moment. Volia que fossis el primer.

La germana més petita encara dormia al porxo envidriat però la seva germana gran de només tretze anys estava ajupida en un racó amb la bata posada contenint la respiració i somiquejant en silenci. La va mirar. Plorava com una dona. Fins aleshores no s'havia adonat que pràcticament ja era una dona. No havia parat de créixer i fins ara que plorava per la mort del pare no se n'havia adonat.

Van trucar a la porta de baix.

—Són ells. Anem a la cuina. Millor així.

Els va costar una mica dur la seva germana a la cuina però finalment hi va anar en silenci. Semblava que no podia caminar. Estava pàl·lida. Tenia els ulls grossos i més que plorar semblava que s'ofegués. La seva mare va seure en un tamboret de la cuina i va agafar la seva germana en braços. Es va acostar fins a les escales i va dir amb cautela:

—Endavant.

Dos homes amb camises de coll relluent van obrir la porta i van començar a pujar les escales. Transportaven una immensa cistella de vímet. Va anar rabent al menjador i va es-

tirar els llençols per donar una ullada al seu pare abans els homes no arribessin al pis superior.

Va mirar l'expressió d'esgotament només tenia cinquanta-un anys. Va mirar-lo i va pensar pare em sento molt més vell que tu. M'ha sabut molt greu tot això teu. Les coses no anaven bé i mai t'haurien anat bé i és millor que t'hagis mort. Avui en dia la gent ha de ser més espavilada i més dura que tu papa. Bona nit i dolços somnis. No t'oblidaré i avui em fas menys llàstima que ahir. T'he estimat papa bona nit.

Van entrar a la sala. Es va tombar i va anar a la cuina amb la seva mare i la seva germana. L'altra germana que només tenia set anys encara dormia.

Se sentien sorolls de la sala del davant. Els passos dels homes que de puntetes feien la volta al llit. El dèbil sospir del llençol que queia fins als peus. Tot seguit el so d'alleujament del somier després de vuit mesos d'ús. Després el cruixit del vímet recollint la càrrega de la qual s'havia alliberat el llit. I en acabat després d'un cruixit sorollós de totes les parts del cistell uns peus arrossegant-se de la sala cap a baix les escales. Es preguntava si baixaven el cistell de manera anivellada o si el cap estava per sota dels peus o si d'alguna forma era una postura incòmoda. Si el seu pare se n'hagués hagut d'encarregar hauria dut el cistell amb molt de compte.

Quan la porta de la planta baixa es va tancar la seva mare va posar-se a tremolar una mica. La veu li sonava com a aire sec.

—No és en Bill. S'hi assembla però no l'és.

Va amanyagar l'espatlla de la mare. La seva germana es va tornar a recollir a terra.

Això va ser tot.

Però llavors per què no s'acabava? Quantes vegades més ho

hauria de reviure? Acabat i més que acabat per què el maleït telèfon no deixava de sonar? Estava fora de si perquè tenia ressaca una ressaca impressionant i tenia malsons. Aviat si era necessari s'aixecaria i contestaria al telèfon però algú podria fer-ho per ell si és que quedava algú amb una mica de consideració ell estava cansat i malalt.

Tot es tornava volàtil i nauseabund. Tot estava tan quiet. Tot estava tan refotudament tranquil. Una migranya de ressaca et colpeja i t'eixorda i et porta l'infern a dins del crani. Però no era ressaca. Estava malalt. Estava malalt i estava recordant. Com sortint dels efectes de l'èter. Però era de suposar que el telèfon deixaria de sonar en algun moment. No podia sonar eternament. No podia repetir una vegada i una altra l'anar a respondre perquè li diguessin que el seu pare estava mort i després anar a casa enmig d'una nit plujosa. Agafaria una bona engripada si ho havia de repetir gaires cops més. A banda que el seu pare només es podia morir una vegada.

El timbre del telèfon era un element més del somni. Sonava diferent a qualsevol altre timbre o qualsevol altre so perquè significava mort. Al capdavall aquell timbre era d'una espècie molt particular com deia el professor Eldridge a l'últim any de Llengua. I les coses d'una espècie molt particular s'aferren a tu malgrat que no tingui cap utilitat que s'hi aferrin tant. Aquell timbre i el missatge que duia i tot el que hi tenia a veure quedava molt enrere i per a ell allò era aigua passada.

El timbre tornava a sonar. El sentia a molta distància com si l'eco travessés moltes persianes de dins la seva ment. Sentia com si l'haguessin lligat i no pogués respondre malgrat que tenia l'impuls de respondre. El timbre sonava igual de solitari que Crist trucant des del fons de la seva ment i esperant una

resposta. I no es podien comunicar. A cada truc el timbre sonava cada vegada més solitari. A cada truc s'espantava més.

Continuava a la deriva. Estava ferit. Estava molt malferit. El timbre es fonia. Estava somiant. No estava somiant. No hi veia però estava despert. No podia sentir res tret d'un telèfon que no estava sonant i tot i així estava despert. Estava molt espantat.

Va recordar que de petit va llegir *Els últims dies de Pompeia* i es va despertar de fosca nit cridant de por amb la cara enterrada al coixí i pensant que el cim d'una de les muntanyes de Colorado havia volat i que les mantes eren lava i que havia estat sepultat en vida i que s'estaria morint tota l'eternitat. Ara tenia la mateixa sensació d'ansietat. La mateixa covardia que li escanyava les entranyes. Posseït per un terror insà va reunir totes les forces i com si es tractés d'un home enterrat va provar d'obrir-se pas esgarrapant a l'aire.

Després va sentir nàusees i es va ofegar i es va mig desmaiar i el dolor el va tornar a arrossegar. Era per tot el cos com electricitat. El sacsejava i el llançava contra el llit i quedava exhaust i totalment immòbil. Estava estès sentint la suor que vessava de la pell. Després va sentir una cosa diferent. Va sentir una pell calenta i humida que el cobria sencer i la humitat li va permetre sentir les benes. Estava tot embenat de cap a peus. Fins i tot el cap.

Estava realment malferit.

L'impacte va fer que el cor li colpegés les costelles. Va sentir espines per tot el cos. El cor li martellejava el pit però no podia sentir el pols a l'orella.

Oh Déu això és que era sord. D'on venien totes aquelles bestieses dels refugis antibombes si qui s'hi ficava podia rebre una batzegada tan brutal que el complex mecanisme auricular

se'n podia anar en orris fins al punt de deixar-lo sord tan sord que no podia ni sentir els seus propis batecs? Havia rebut i havia rebut de valent i ara era sord. No una mica sord. No mig sord. Era completament sord.

Allà estès mentre el dolor reculava podria dedicar-se a barrinar. Què els devia haver passat a la resta de nois? Potser no van ser tan afortunats. Hi havia bons nanos en aquell forat. Com li aniria a partir d'ara sent sord i havent de parlar a crits a la gent? El que se sol fer és escriure les coses en paper. No això no és així el que fan és escriure coses en paper per a tu. No és per saltar d'alegria però podria haver estat pitjor. Quan ets sord estàs sol. Estàs deixat de la mà de Déu.

Doncs no hi sentiria mai més. Bé hi havia una pila de porqueria que no li venia de gust sentir mai més. No volia sentir cap més metralladora repicant com unes castanyoles o el xiulet d'un obús del 75 caient a tota velocitat o el tro allargat que segueix a una explosió o el brunzit d'un avió sobrevolant-te o els xisclets d'algú que intenta explicar a un altre que té una bala a l'estómac i que l'esmorzar li està sortint pel forat i per què ningú s'atura per ajudar-lo perquè ningú el pot sentir perquè tothom està massa espantat. Al diable el so.

Les coses entraven i sortien de focus. Era com mirar en un d'aquells miralls d'augment per afaitar i moure'l cap a tu i després allunyar-lo. Estava malalt i segurament perdia el cap i estava molt malferit i estava sol i sord però també estava viu i encara podia sentir molt lluny el so agut del telèfon sonant.

S'enfonsava i reflotava i després girava en tranquils cercles negres. Tot era sonorament viu. D'acord estava sonat. Va veure d'una llambregada la rasa on anava a nedar amb els nois a Colorado abans d'anar a Los Angeles abans de treballar al forn. Podia sentir el xipolleig de l'aigua després que l'Art exe-

cutés una de les seves piruetes estava molt penjat es llançava de molt amunt per què la resta no ens atrevíem a fer-ho? Va mirar els prats ondulants de Grand Mesa des de tres mil metres d'altura i va veure hectàrees de corniols bellugant-se en la brisa calmada de l'agost i va sentir de lluny el rugit dels torrents de la muntanya. Va veure el seu pare arrossegant la seva mare en trineu un matí de nadal. Va sentir la neu verge xerricant sota les guies del trineu. El trineu era el seu regal de nadal i la seva mare reia com una nena i el seu pare somreia a la seva manera tranquil i marcant totes les arrugues.

Semblava que els seus pares s'ho passaven bé. Sobretot aleshores. Flirtejaven davant seu abans que les noies naixessin. Recordes això? Recordes allò altre? Vaig plorar. Parlaves d'aquesta manera. Duies els cabells d'aquesta altra. Em vas aixecar i vaig recordar que eres molt fort i em vas posar damunt del vell Frank perquè ell era amable i en acabat vam cavalcar pel riu gelat mentre el vell Frank estudiava cada pas que feia com un gos.

Recordes el número de telèfon de l'època que em feies la cort? Ho recordo tot de l'època que et voltava fins i tot l'oca que venia a bufar-me quan t'abraçava. Recordes el número de telèfon quan em voltaves beneit? El recordo. Recordes la línia de telèfon que creuava trenta quilòmetres per Cole Creek Valley i que només tenia cinc abonats? Me'n recordo recordo com em miraves amb els teus ullassos i el teu front llis no has canviat gens. Recordes la línia de telèfon quina novetat? Oh t'hi senties sol només vivies tu en cinc quilòmetres a la rodona i la veritat és que no hi havia ningú més al món tret de tu. I jo esperant que el telèfon sonés. Per a nosaltres sonava dues vegades? Sonava dues vegades i eres tu que trucaves des de la botiga de queviures quan la botiga tancava. I els aparells

d'aquella línia tots cinc feien clic-clic Bill trucant a Macia clic-clic-clic. I després se sentia la teva veu va ser tan divertit la primera vegada que vaig sentir la teva veu per telèfon va ser meravellós.

—Hola Macia.

—Hola Bill com estàs?

—Molt bé ja has plegat?

—Just hem acabat els plats.

—M'imagino que aquesta nit tothom ens torna a escoltar.

—M'ho imagino.

—No saben ja que t'estimo? Pensava que amb això en tindrien prou.

—Potser no en tenen prou.

—Macia per què no toques alguna cosa al piano?

—Em sembla bé Bill. Què vols?

—Qualsevol que t'agradi a mi m'agraden totes.

—Molt bé Bill. Espera un moment que col·loco l'aparell.

I al llarg de Cole Creek cap a l'oest a l'altra banda de les muntanyes de Denver la música dringava pels flamants i esplèndids cables telefònics. La seva mare abans que fos la seva mare abans de pensar que seria la seva mare s'asseia davant de l'únic piano de Cole Creek i tocava *Beautiful Blue Ohio* o potser *My Pretty Red Wing*. Els tocava amb netedat i el seu pare des de Shale City l'escoltava i pensava no és meravellós que pugui estar a deu quilòmetres sostenint un objecte negre diminut i que pugui sentir la música de la Macia la preciosa la meva Macia?

—Ho sents Bill?

—Sí. Ha estat encantador.

En aquell moment algú a vuit quilòmetres amunt o avall començava a parlar sense cap mena de vergonya.

—Macia acabo d'agafar l'auricular i t'he sentit tocar. Per què no toques *After the Ball is Over*? Si no et fa res a en Clem li ve de gust sentir-la.

La seva mare tornava al piano i tocava *After the Ball is Over* i en Clem fos on fos sentia música per primera vegada en tres o quatre mesos. Les dones dels grangers un cop acabada la feina s'asseien amb els auriculars a l'orella i es posaven a fantasiejar i a pensar en coses que els seus marits no sospitarien mai. I això és el que passava de punta a punta de la solitària vall de Cole Creek tothom demanava a la mare que toqués la seva cançó preferida i el seu pare l'escoltava des de Shale City però potser s'impacientava de tant en tant i es deia tant de bo la gent de Cole Creek entengués que això és un festeig i no un concert.

Sons sons sons pertot arreu amb el timbre fonent-se i retornant i ell tan malalt i tan sord que preferiria morir-se. Surava en la negror i ben lluny sonava el timbre del telèfon i ningú contestava. Un piano dringuejava molt i molt lluny i va saber que la seva mare el tocava per al seu pare mort abans que el pare fos mort i abans que ni ella pensés que seria el seu fill. El piano sonava al ritme del timbre i el timbre al del piano i per darrere hi havia un silenci espès i unes ànsies d'escoltar i solitud.

Avui la lluna brilla sobre la bella Red Wing
Els ocells sospiren, el vent nocturn plora...[*]

[*] Inici de la tornada de *Red Wing*, una cançó popular sobre una índia que perd el seu home en una batalla.